

Gaja Pöschl

Andrej Lupinc: *Mala šola muharjenja (in drugi napotki) ter kratke zgodbe (in ribji katekizem).*

Ljubljana: Cankarjeva založba, 2009.

“In ko je bil star deset ali enajst let, sem ga hotel vzeti s seboj na ribolov. Takrat me je vprašal, ali vem, katera je tretja najbolj dolgočasna stvar na svetu. Skomignil sem z rameni.

‘Izdeltovanje umetnih muh. Druga je muharjenje. Prva najdlgočasnejša stvar na svetu pa je opazovanje muharjenja.’”

Če sklepamo po skopi definiciji iz *Slovarja slovenskega jezika*, bi bilo muharjenje morda res lahko nekaj precej dlgočasnega – muhariti namreč pomeni loviti ribe na muho. Vendar se že po prvih nekaj straneh precej zajetne knjige z rahlo zavajajočim naslovom izkaže, da je muharjenje več kot “le” lovljenje rib. Za vse, ki se s tem ukvarjajo, je to tudi več kot šport, zabava, umetnost ... to je način življenja. Ribič, do obisti vdan muharjenju, začuti ribolovno sezono ne glede na to, kje je in kaj počne – ribe in muharske palice ga kličejo in vabijo, občutek, ko popolnoma opremljen zabrede v hladno vodo, pa mora biti nekaj najčudovitejšega. Muharjenje torej ni nič od zgoraj naštetega, muharjenje je za ribiča strast, želja, potreba. Zato ni čudno, da je literarni prvenec Andreja Lupinca – ribiča skoz in skoz – poln strasti, življenja in neverjetne izpovedne moči. Saj Lupinc piše o tem, kar najbolj iskreno ljubi in od česar ne odstopa ne glede na to, kaj počne. Seveda vse kratke zgodbe, ki so zajete v tej navzven precej nevsiljivi knjigi, niso osredotočene le na muharjenje. V njih se prepletajo ljubezni, smrti, skrivnosti, otroci, spomini ..., a v vsem tem je predvsem vseskozi čutiti pisateljevo ljubezen do reke in ribe. Celo snemanje – nepošteno bi bilo reči, da v opisovanju tega ni strasti –, druga avtorjeva prioriteta, je pomaknjeno nekoliko v ozadje.

Čeprav naslov *Mala šola muharjenja (in drugi napotki)* na videz skoraj obljublja strokovno delo, v katerem bo govor o različnih palicah, vabah in morda še čem, pa se za platnicami skriva veliko črtic in zgodbic, sem in tja kaka pesem ali izštevanka, pa nekaj daljših novel in morda celo

osnutki romana – uokvirjena zgodba o drugi svetovni vojni bi si vsekakor zaslužila več prostora kje drugje, v sklopu “ribjih” pripovedi pa nekoliko izstopa. Vse te pripovedi so si v žanrskem pogledu zelo različne in avtorja predstavljajo kot razgledanega pisca, ki se literature ni lotil namensko, ampak se je z njo srečal podobno kot z muharjenjem: “za vogalom sva trčila” – torej nehote, neprisiljeno in spontano. Besede zato nikjer ne učinkujejo kot izumetničene, patetične ali na silo vstavljene v stavek, ampak tečejo kot rahlo oblikovan miselni tok, ki se zaokroži v celoto.

Nekatere zgodbe so med sabo povezane in jih je avtor nanizal drugo za drugo, kot na primer *Rokenrol* in *Nismo mi po župi priplavali*, druge najdejo nadaljevanje ali le navezavo, drugačen pogled, omembo šele čez več deset strani. Včasih se znova pojavi le kaka oseba ali omeni neki dogodek – skoraj se zdi, da avtor, ki je nekako ves čas navzoč, od svojih bralcev kljub lahkotnemu slogu pisanja zahteva precej pozornosti. Če bralec ni ves čas na preži, morda celo na lovu za trenutkom, mu namreč kaj hitro uide kaka na videz nepomembna podrobnost, ki pa jo pripovedovalec znova “obsije” v neki drugi zgodbi, veliko pozneje. Tako se v zgodbi *Rdeče škrge srebrne ribe* pojavi skrivnostno dekle riba, o kateri pripovedovalec ne izda nič konkretnega, dokler trideset strani pozneje, v zgodbi *Vroča med nogami*, spet ne naletimo na nekaj skrivnostnih drobcev ... Takšno branje sicer ni pogoj za uživanje ob prebiranju te knjige, saj so zgodbe vsaka zase zaokrožena in samozadostna celota, ki ne potrebuje in ne zahteva nadaljevanja; zdi se, da je to navezovanje in razkrivanje drobcev nekakšna igra, ki jo avtor ponuja bralcu, ta pa se lahko odloči, ali jo bo sprejel ali ne. Če jo, se hitro izkaže, da so prav ti drobci tisto, kar Andreja Lupinca kot pisatelja privlači in zanima, saj se njegova raznovrstna besedila vedno znova vračajo k skrivnostnosti ter nenavadnemu vplivu “vzporednega” ribjega sveta na našega. Po drugi strani se Lupinčeve zgodbe lahko berejo čisto preprosto in posamezno – taka je na primer izredno nežna, lepa, srečna, a hkrati neskončno žalostna ljubezenska zgodba o poročni Anji in fotografu Mihaelu Muhi, ki jo več krajših zgodb sestavi v celoto in pripelje do presenetljivega konca.

Ena osrednjih tem je smrt – smrt, ki se zgodi pred očmi bralca, pa smrt, ki je prišla že zdavnaj in le vpliva na trenutne dogodke, smrt kot preobrazba v ribo ... Vendar odnos do nje nikakor ni negativen ali celo pesimističen – čeprav tragična, skoraj vedno pomeni korak naprej, morda celo preobrazbo v nekaj novega: “Bom videl, kako mi bo šlo pod vodo in kako se bom počutil v ribji koži. Na suhem je bilo kar znosno,” ugotavlja utopljeni Aldo Lipnič v *Naključju, ki je spremenilo moje življenje*. Spet drugič smrt prinese tudi ponovno ali novo združitev z ljubljeno osebo ali preprosto konec, ki pač mora prej ali slej priti ter prav zato sam po sebi ni nič tragičnega. S smrtjo je povezana tudi druga pomembna

tema – ljubezen. Ta je v Lupinčevih zgodbah zelo nežna in skoraj osupljivo nesekualna in nenapadalna, željna predvsem globljega, resničnega odnosa, medsebojnega razumevanja, v katerem samo za poželjivost in trenutno zadovoljstvo skoraj ni prostora. Ena najlepših ljubezenskih zgodb se tako razvije med škorpionko in rakcem, ki živita v nenavadni slogi, čeprav sta biološko popolnoma nezdružljivi vrsti. Glede na samoironijo, ki je ena največjih odlik tega muharskega priročnika, bi zgodnico čisto lahko razumeli tudi kot rahlo kritiko splošnih moško-ženskih odnosov, včasih tako nezdružljivih, kakor sta škorpion in rak: “Ne gre za romantiko, ne za preproščino. Gre predvsem za odnos in natančen izbor besed. Besede niso neki glasovi, ki bi si jih lahko vsak razlagal po svoje. Vsaka ima točno določen pomen in težo,” pravi škorpionka. Rak pa je bil spet rahlo zmeden, ker ni vedel, kaj neprimerne je zinil in je bil raje tiho.”

Avtor v zgodbah ne skriva svoje angažiranosti – pisane so bodisi prvoosebno ali pa v njih uporabi različice svojega imena, začetnice ... vse tako izhajajo iz njegove domišljije ali iz izkušenj in spominov, v vseh je delček njega, včasih večji, drugič manjši. A vedno z nekaj humorja in ironije, zato ne izstopa kot nekakšen vseveden alter ego, ampak se potihoma prikrade v bralčevo zavest in od tam z velikim zanimanjem opazuje, kako so njegove zgodbe brane in sprejete. Skoraj tako kot Ribog, ki se v predzadnji zgodbi vraste v žensko in se gleda skozi njene oči: “Tako od blizu sem se videl prvič. Bilo mi je lepo.”

Poleg vseh zgodb, ki jih je preveč in so preveč raznovrstne, da bi jih bilo možno ukalupiti ali razvrstiti v nekakšne sklope, saj se njihove značilnosti prepletajo, sestavljajo in dopolnjujejo, se na več kot 450 straneh *Male šole muharjenja* najde tudi več pregovorov, izštevank, pesmic in avtorjevih nagovorov, ki dajejo delu poseben pečat in občutek igrivosti. Med drugim se je avtor poigral tudi vizualno in dve strani v knjigi opremil s podobo ribe, sestavljene iz oklepajev, črk in drugih znakov na tipkovnici: (<°)))><, <*ćććć< ...

Pisanost, preprostost, prijaznost in vedrina, pa še optimizem, veselje in ščepec skrivnosti so besede, s katerimi bi bilo morda najlažje opisati literarni prvenec Andreja Lupinca, ki bi mu zaradi literarne neizkušenosti sicer radi oprostili tudi kako napako, a nam te možnosti niti ne daje. Ne le da se je muharjenje izkazalo za zelo zanimivo in duše polno početje in da zna bralec ob koncu branja naštetih vsaj tri različne vrste rib, ki plavajo po naših vodah, *Mala šola muharjenja* v sebi skriva tudi marsikateri napotek za življenje – podan z veliko humorja, seveda. Ali kakor pravi A. L. v izmišljenem intervjuju iz zgodbe *Vročina*: “Vse je prepleteno in obogateno, veliko je pretiravanja in poigravanja z izmišljenimi podatki, z nekaterimi dejstvi in načinom pisanja pa ustvarjam občutek resničnosti.”